

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor.,
 $\frac{1}{4}$ an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

O instituție pe calea peririi.

— Reflexii. —

Cu inima sângerândă am cetit acel trist comunicat al profesorilor dela preparandia din Gherla, care va trebui să formeze o rușinoasă pagină a așa ziselor tendințe ale noastre spre cultură și lumină. Iată două isbitoare contraste: manifestația grandioasă culturală a neamului la adunarea Asociațiunei la Blaj, și o crudă realitate: preparandia din Gherla. La dreptul vorbind, după delirul nost pentru avântul, ce am văzut, și am crezut că l'a luat cultura națională, după făgăduielile și asigurările ce le-am făcut la Blaj reciproc toți dela vlădică până la opincă, că vom lucra și vom jertfi pentru desăvârșirea marelui edificiu al culturii naționale, vine ca fulgerul din sânin un dărab din evul mediu, un crâmpeiu de realitate și ne zdrobește visele noastre pentru viitor. O instituție pe calea peririi! Nici seamă nu ne putem da bine de rostul acestor cuvinte funeste. Câtă energie cheltuită, câtă muncă, câte nopți nedurmite, câte speranțe și câtă desperare nu se incôpcie de leagănul oricărei instituții de ale noastre! Și când aceasta are norocul deosebit, ca să treacă peste durerile începutului, când timpul, luminată minte și marea inimă a celor, în mâinile cărora și-a depus viitorul, ar trebui să o ridice din cadrele modeste ale începutului să o facă capabilă de viață, ca să devină un adevărat focular de lumină și cultură pentru un neam, iată că vine ea după treizeci de ani de existență și strigă: Lăsați-mă să mor! Așa cum vreți să exist nu se mai poate de rușinea lumei și de batjocura oamenilor.

Bine dar oare dămu-ne noi bine seama de aceia ce facem și de a-

ceia ce suntem? Nu cumva ne amăgim cu vorbe, cu gesturi, cu posuri grozave, ca să acoperim astfel o slăbiciune seculară, pe care istoria nu va avea destule cuvinte ca să o infereze după merit? O dieceză cu o jumătate milion de suflete, cu parohii multe și bogate, cu preoți mulți și bogați, cu popor ca bradul din munte, nu e capabilă să susțină o instituțiune, în care să-și crească dascălii, luminătorii, îndrumătorii ei pe calea progresului și al culturii! Se va afla oare un român pe rotogolul pământului, care să creadă aceasta? Și dacă tot se va afla vre-unul să vină să-i arătăm preot cu 300 suflete într'o comună cu 3 confesiuni cum știe să ridice biserică, școală și să asigure și sarul la doi învățători pe lângă aceste.

Și iată că suntem la isvorul râului — la cap. Și când e vorbă de cap, atunci trebuie să vorbim altcum, ca despre ceialalți muritori, pentru că simțim și știm că dela priceperea, tragerea de inimă, silințele capilor, atârnă existența și prosperarea instituțiilor noastre culturale și naționale. Ceialalți muritori, cari n'au poate fără sufletul în oase, a căror activitate e în mare parte legată de glie, cari în timp ce pierd ei pierd și ce câștigă ei câștigă, nici prilej nu au cu activitatea lor restrânsă, ca să le ajungă cândva numele până la paginile istoriei. Pentru acești oameni mici e destul vorba, sentimentul, sprijinul modest, ce se incorporează la celelalte multe și fără nume.

Nici când însă nu se va pune sub aceiași măsură activitatea unui cap bisericesc sau politic. Acestia, în grija cărora și-a dat un popor clenodiile sale cele mai scumpe, cari au ce pierde, dar au și ce câștiga, nu-și vor putea acoperi sterilitatea activității lor, nici cu vorbe, nici cu deplasarea unor sentimente mari,

menite a da uitării o situație disperată, căci vine cruda realitate și le spune toate fără încunjur și fără considerare.

Pe capul unui popor sau a unei confesiuni îl fac mare operele sale. Iată pentru ce nu e lucru ușor a purta azi cărja arhiearească. Cel ce a primit în paza sa toate acelea instituții, pe cari înaintășii săi le-au creat cu multe greutăți și cari azi sunt isvoare de lumină și binefacere, va trebui la vreme să dea seama, că ce-a făcut, ca acelea să fie capabile de viață și în vremuri schimbate. Celce a primit spre păstorire un popor cu atâtea lipsuri, cari toate strigă cătră el, cătră cel pus în frunte, celce trebuie să cunoască timpul și mijloacele de apărare și de înaintare pentru ai săi, dator e din poziția, ce o ocupă, ca să se îngrijească de toate prin crearea de mijloace nouă sau prin întărirea celor vechi. Indiferent, că le face aceste cu ajutorul supușilor săi, le face din buzunarul propriu, sau *cu ajutorul statului*. Accentuăm pe acesta din urmă îndeosebi, pentru că a angaja supușii tăi la toate lipsele unei confesiuni, fără ca aceia să simtă insuportabilitatea greutăților, o pot face numai oameni geniali, iar a da din buzunarul propriu, numai oameni bogați. Referitor la ajutorul statului, trebuie să spunem, că art. XX. din 1848 dispune, ca pentru exigențele confesiunilor să se ieă în fiecare an o sumă oarecare în budget și statul e dator să ne sprijinească în silințele noastre culturale și bisericești. Cu toate aceste se simte astăzi o oroare oarecare în opinia publică românească, când și numai aude de ajutorul statului. Ca și când la spate ar fi totdeauna o tradare a intereselor noastre, mai înalte. Ba poate chiar sub presiunea opiniei publice astăzi și ceice au un drept oarecare

la ajutorul statului mai bine tac și nu se folosesc de el, și dacă totuși umblă să și-l valideze opinia publică cam așa act ia despre cazul acesta: Et tu mi fili Brutel! Așa a fost și cu chestia canonicilor noștri.

Ceice știu însă să-și dea seamă de poziția, ce o ocupă, de drepturile ce le au în sus și datorințele ce le au în jos, nu vor stă pe gânduri nici când a lua în ajutor din aceste mijloace pe acela, pe care îl pot mai ușor, fără a avea alta considerație, decât binele și prosperarea poporului. Nu vor stă pe gânduri a recurge și la ajutorul statului, la care au drept, — *fără însă a periclita prin aceasta interesele mai înalte bisericesti și naționale*. Noi cu atât mai puțin vom avea să ne facem scrupuli din acesta, deoarece aproape toate instituțiile noastre culturale și bisericesti le datorim în mare parte statului și totuși despre ele nu putem zice, că n'au fost tot atâtea foculare de cultură națională. Altcumă aici nu ne putem arogă dreptul de a ne ocupa cu modalitățile susținerii și adaptării instituțiilor noastre culturale și bisericesti, atâta însă ne e datorința să constatăm, că atunci când e vorba de susținerea și ridicarea unei instituții, nu vrem să cunoaștem greutăți și obstacole. Va trebui însă să înregistrăm totdeauna cu astfel

de funeste ocazii, ca cel din Gherla, slăbiciuni, neglijență și nepăsare. Și pe aceste le vom înfieră fără nici o conziderare. Căci noi vrem să trăim și să ne întărim, iar instituțiile noastre vrem să le vedem la acel nivel, pe care îl reclamă spiritul timpului. Și ceice sunt puși în frunte au răspunderea pentru aceasta.

La chestia meseriilor.

— Un cuvânt sincer. —

Azi, când pământul agonisit nu e în stare să-i acopere țărâului capitalul muncii sale; când izvoarele de venit erezite dela străbuni sunt insuficiente, a mai rămânea dar cu îndărătnicie și nepăsare tot pe lângă modul de câștig și subzistență, cunoscute de părinți, înseamnă: a ne subscie înșine sentința de moarte, și a alerga cu pași repezi spre povârnișul, ce duce la ruina și peirea noastră sigură.

De aceea învățătorul din școala populară, care așa de mult poate influența asupra inimii elevilor săi, are datorința să le spună, că afară de economia câmpului, ce au practizat-o părinții și strămoșii lor, mai sunt și alte cariere, cu mult mai comode, mai bune și mai sigure: meseriile.

Cu ajutorul lor un tată de familie, poate să-și așeze pruncii săi numeroși, cu mai puține cheltuieli, iar pruncii pot să ajungă la o viață liniștită și mulțumitoare, pe o cale cu mult mai ușoară și mai sigură decât agricultura.

Spre exemplu, un cap de familie de țaran cu 5 ori 6 prunci, și cu o moșioară

abia de 5—10 jugere, într-o comună săracă, cum își va putea așeza în mod cinstit fiii săi, dacă vrea să facă din ei tot economi?

De sigur, că așezarea lor nu-i va cauza multă bucurie și liniște, când va trebui să-și împartă pământelele sale în 5—6 părți, nici fericirea ce ar simți-o acestia văzându-se stăpâni pe o palmă de loc.

În astfel de împrejurări nesmintit trebuie atrasă atențiunea părinților la starea comodă și sigură a industrișilor; la poziția bună și onestă a familiei unui meseriaș dela oraș, și la progresul cel frumos, ce-l fac acestia prin munca și diligența lor; trebuie pregătite inimile pruncilor și încurajați la îmbrățișarea meseriilor.

De sigur, că sfaturile și năzuințele învățătorilor în această privință nu vor putea rămânea fără rezultatele dorite, și urăriile învățătorilor lor ar aduce multă mulțumire și binecuvântările, nu numai ale pruncilor ajunși oameni de viață, ci și ale părinților acestora.

S'ar putea obiecționa la locul acestui că poporul nostru față de nici o stare nu s'are atâta aversiune și nimic nu-i e așa de străin ca meseriile.

Așa este. Fiindcă nu e informat îndeajuns în respectul acesta.

Cât ce se va informa îndeajuns și după cum se cuvine, lămurindu-se poziția sa prin asămănări instructive, numai decât se va cugeta altcumă.

Cercați și vedeți, unde o poate duce într'un an și cum trăiește un meseriaș harnic, cumpătat, treaz și diliget.

Asămănați comoditatea și câștigul meseriașului cu alergăturile de tot felul, cu opăririle și svârcolirile fără seamă, cu sudorile, frigul, setea și foamea de peste an ale bietului econom, care tot cu ghița în spate abia apucă să-și vadă toamna mica sa

FOIȚA.

Expoziția despărțământului Blaj.

Secția industriei și comerțului.

Cadrela expoziției culturale a despărțământului Blaj li-a completat foarte nimerit secția industriei și a comerțului cu produsele membrilor societății meserieșilor români din Blaj. Grație acestei societăți, meserieșii români din Blaj în timpul abia de nouă ani dela înființare, s'au consolidat și au luat un avânt îmbucurător. Nu să prezintă ca până aci resleți și cum dă Domnul, ci închiegați într-o puternică corporațiune sub stindardul Reuniunii. — Conduși cu dragoste și înțelepciune deja în 15 Iunie 1908 ni-au surpris cu prima expoziție industrială; dovădind Blajului și jurului, că sunt în măsură de a confecționa fel de fel de articoli industriali tot așa de bine și cu gust ca și măiestrii de alte neamuri.

După un restimp de trei ani membrii acestei societăți se prezintă în mod vrednic ca secție aparte la expoziția despărțământului Blaj.

Cele patru sale din parterul liceului sunt ocupate aproape exclusiv cu articoli lucrați de măiestrii noștri.

Sala clasei întâiu în front decorată cu marea inscripție: „Măestria este plug de aur” — potrivit acestei devize, ni-arată lucrări executate bine și trainic din bransa ferăriei, a mehanice și rotăritului.

Îndată la intrare spre stânga ne surprind lucrurile de lăcătar a măestrului Nicolae Ioanovici în special o sobă de bucătărie lucrată din material solid, cu o împărțire practică și decorată cu gust; vredeice de văzut sunt grilajul colorat roșu și o masă de flori. — Tot în partea aceasta sunt lucrările executate în atelierul de mașini alui Eugen Nicola. Aproape toate mașinile necesari plugarului nostru le vedem aici: ciur, trier, mașină de tăiat nutreț teasc, mașină de tăiat napi, un plug. — Domnul Nicola cu lucrurile ce le execută deja și-a câștigat un bun nume nu numai în Blaj și jur ei și în depărtări. Plugurile sistem Nicola — sunt cele mai căutate. Agricultorii noștri sunt scutiți de înșelăciunea agenților străini, cari îi încarcă cu marfă proa-tă fără răspundere.

În front vedem un plug schimbător cu roțițe — lucrat solid și ușor de tinărul ferar Stefan Puia; apoi patru roate de căruță de sodalul Gedeon Tulea. La părătele din dreapta expune măestrul ferar Vasile Barna o trăsură pe arcuți cu învaliș după sistemul cel mai nou și o căruță țărănească. Tot aici vedem un car complet pentru boi nemontat, lucrat în atelierul de rotărie alui Simion Bersan. Pe catedra dela intrare ni atrage

atențiunea o colecție de anelte agricole în miniatură: plug, jug, car, roabă, locomotivă, toate făcute de Ioan Metea, — băiet de țaran în vrâstă de 12 ani. Felul cum sunt făcute indică talentul precoce a băiatului Metea.

Sala de desen jur împrejur împrejmuită cu stelaje obduse, cu stofă roza, despărțite în puprite; cu părății decorati cu stegulețe, este complet plină de diverse articole, cari aparțin industriei de ghete, cojocărie, curelărie, barbărie, franzelărie. Tot aici găsim patru firme de negustori cu articoli de băcănie, vase de bucătărie, luminării. Industria de ghete este mai bine reprezentată între toate măestriile. Ghete de lux și comune pentru bărbați și dame, fasoane regulate, în piele neagră, galbină, bordou, vânăta, sură, cisme de vânat, în cele mai elegante forme expun măestrii păpucari: Bindea, Baci, Mircea, Băcilă, Izidor Sesărman, Porfiru Mija, Iosif Luca, Lujanski și Nicolae Bruzdar.

Lucrările executate de păpucarii români din Blaj pot mulțumi și cele mai exagerate gusturi. Pot rivaliza cu păpucarii or cărui mare oraș. Tot aici expune ciobotarul Alexandru Iauza, boconci și cisme pentru țărani.

În fund sunt patru vitrine cu gust aranjate ale comercianților: Adrian Nyergeș cu lumini de tot felul; Stefan Nyergeș cu diverși articoli de băcănie: compturi, muș-

recoltă, ce nu i-e deajuns nici la acoperirea datorilor contrase peste an, de cum ea să poată trăi din aceea până la anul.

Ori cine comparând acestea două stări și cercetându-le mai de aproape, se va convinge, că meseriașul bun și harnic, presupunând că e om de omenie, așezat și treaz, duce o viață mai comoadă, mai ușoară, câștigă mai mult, ține și formează o familie aleasă, cu un cuvânt, duce un trai mai domnesc, formând *clasa a doua* a societății, mai superioară decât a țăranilor; pe când muncitorul de câmp, pe lângă toată hărnicia, pe lângă tot cumpătul și trezia sa abia vegetează, ducându-și viața de pe o zi pe alta, în lipse, în mii de năcazuri, în mizerie, și peste tot într'un trai rustic, formând *clasa a treia* a societății, — după care mai restează numai cea a proletariului.

Ori cine poate să vadă, că opiniunile și credințele poporului nostru dela sate, în ceea ce privește starea meseriilor la noi, sunt tare greșite.

El uită că, fără meserii nu poate trăi, și chiar pe când urgisește și desprețuește mai mult cutare meserie, chiar atunci, pe lângă aceea că plătește scump propria sa mândrie închipuită, el însuși e meseriașul.

De câte ori nu e silit să-și reparaze însuși casa, să-și pună osia la car, să-și tocmască roata, să direagă penele, lanțul, să-și oblescă cuiele etc.

De câte ori trebuie să-și cârpească însuși cojocul, ori încălțămintele?

Cu acestea nu va să zică, că agricultura ar fi o profesiune rea. Din contră e foarte bună, dacă are omul pământul de lipsă, unde să economizeze rațional și are mijloacele de lipsă.

A crește însă agricultori, fără ca să aibă teren propriu de lucrat, înseamnă a crește servi pentru alții, cu alte cuvinte de

tari, miere de stup, pasteturi extracte, brânzeturi și struguri; Societatea comercială „Consum“, cu vase de tinichea, aranjament pentru butătărie; vinuri și șampanie; Traian Novac, cu articole pentru țărani: basmale de cap, albituri, pălării, articole de modă, broderii. Părețele din dreapta între ferești îl ocupă cojocarii: Vasile Solomon, Ioan Bărbat, Beniamin Barna și Matei Icozan. Toți au expus cojocul și cojoace albe și colorate cu impletituri duble și cu vioarele. Cu o deosebită grijă sunt lucrate cojoacele firmei Vasile Solomon.

Peretele dela intrare spre gradină e ocupat de George Comănici, curelar. Aici vedem șerpăre bărbătești și pentru copii, negre și brodate albastru și roșu; frâne cu ochelari și o pereche căpestre. Toate sunt frumos și bine lucrate; la unele sunt aplicate motive românești.

Franzelarii: Petru Moga și Ioan Săntion au diverși articoli de pâne: cornuri, cozonace, cugluf, franzele. Remarcăm la Petru Moga un colac cu inscripția: *Astra*. În mijloc e „Societatea meseriașilor din Blaj“, cu un tablou grafic, care indică situația Societății; tabloul membrilor fondatori și pe viață; fotografii, cari reprezintă corul Societății; membrii, cari au luat parte la expoziția din 1908; anuarile Societății pe 1909 și 1910. La intrare e galantarul frizerului Arcadie Ienășel gătit cu 2 peruci, lucru de păr și cosmetice.

a forma un popor de zileri. Dela frații învățători atârnă dară, a da o direcțiune salutară creșterii pruncilor noștri de țărani și o conlucrare energică la fondarea și formarea clasei noastre de mijloc, a meseriașilor și industrieșilor — de cari ce putem zice — că ne lipsește aproape cu desăvârșire.

Să îmbrățișăm cu toată căldura idea aceasta.

Să lucrăm fiecare în cercul său de activitate, cât să poate mai mult pentru popularizarea cauzei acesteia, și învățătorimea va secera lauda, stima și binecuvântarea posterității. *Michail Hurducaciu.*

Limba de catehizație. Un pretins învățător român publică în „Alsófehér“ din Aiud un articol de câteva coloane, în care se ocupă cu ținuta cunoscutărilor române cu privire la limba de catehizație și neprimirea elevilor în gimnaziile reformate din Aiud și Orăștie. Zice că până când consistorul din Blaj s'a învoit, ca elevii gr. cat. se poată învăța religia cu romano catolicii laolaltă și astfel acestora le-a făcut posibil, ca să poată fi primiți în acele institute, consistorul din Sibiu persistă pe lângă punctul său de vedere și nu cedează din limba românească. Face apoi următoarea imputare Consistorului și cateheților: „Când s'a ocupat oare Consistorul din Sibiu de zeci de ani serios cu catehizația școlărilor? De câte ori a venit la școală pe an catehetul, ca să-și țină oarele de religie și oare cunoscutu-și-a elevii până la sfârșitul anului, când făcea cunoștința de câteva minute cu ei și își încasa taxele prescise...?“

Cuvinte perfide, dar spun și mult adevăr. Și apoi să nu ne mirăm, că adversarii noștri făurise la timp arme în contra noastră pe titlul unei neglijențe condamnable

în mijlocul salei sunt două galantare de sticlă decorate cu stegulețe și ghirlande de flori menite pentru croitori: Dionisiu Trifan, Aurel Trifan, Ferdinand Kampf, Niculae Chicidean și sodalul Niculae Popa. La Dionisiu Trifan vedem o garnitură de reverenzi, brodate cu violet pentru Excelența Sa Mitropolitul Mihályi; un costum redingotă, și un costum smoking; Aurel Trifan are un costum pentru vânători, un ulster; Ferdinand Kampf 2 costume sacou, 1 reverandă, stufe și jurnale de modă; Chicidean o jachetă neagră cu gaitane, vestă; Popa Niculae o vestă dublă, ce să poartă pe amândouă fețele. Toate garniturile de vesminte sunt de un croiu neexceptionabil, aranjate bine și cu gust.

(Va urma).

Blăjenii inventioși.

Blăjenii sunt de fire
Deștepți, inventioși,
Și pentru timp de ploaie,
Au inventat — galoși.
Dar nu știam un lucru
Ce-abea-l aflai acum,
Că tot ei inventară
Și praful — fără fum!

„Bobârnaci.“

și tradiționale. Multe am mai avea aci și noi de spus, căci sângerăm și noi din destule rane în privința aceasta. Ne restrângem însă la constatarea, că azi a trecut vremea, când nime grija nu ne avea și cum făceam așa era bine. Azi oficiul și datorința e mai pe sus de celealalte, căci altcum nu știm când se răsună odată toate.

Vlaicu la Brașov. Genialul nostru aviator Aurel Vlaicu n'a avut parte nici la Brașov de timp favorabil. Deja de Sâmbătă a început a ploua, iar Duminecă a bătut vântul. Pe la 5 d. p. vântul sufla cu celeritate de 15 m. pe secundă, cu toate acestea aeroplanul se urcă în văzduh la 160 m. căutând un strat de aer mai liniștit, dar nu află. Cu toate acestea zboară cam 3 Klm. împotriva vântului și apoi aterisează. Publicul, care urmăria cu încordare eforturile uriașe ale lui Vlaicu la scoborire i-a făcut mari ovațiuni. Năcăjit că nu poate avea parte de timp favorabil Vlaicu și-a spedit aeroplanul direct la București, abdicând de sboruri la Orăștie și Arad. Foile străine din Brașov au scris articoli foarte elagioși despre acest sbor. Tot din acest prilej „Gazeta“ de azi publică un frumos prim articol, pe care îl termină cu următoarea propunere:

„Naïf comme un génie“ zice francezul și zisa aceasta i-se potrivește așa de bine băiatului ăstuia cu ochi adânci, melancolici și vecinic pierduți în zare,

„Lipsit total de duhul practicității, de energia trebuitoare unei întreprinderi de natura asta, el ar trebui să se întovărășască cu capitalul, fără de care, în ziua de azi nu este înaintare.

„Scutit cu desăvârșire de grija zilei de mâine, retribuit cu un fix înafară de câștigul ca pârtaș, — o societate pe acțiuni, al cărei șef tehnic ar fi, ar putea înjgheba o fabrică de aeroplane sistem Vlaicu, cari ar putea face concurență celor din străinătate, egalându-le în puterea de prestațiuni și întrecându-le în ușurință și formă.

„La toată întâmplarea pilotajul ar trebui să-l abandoneze, dresându-și un pilot, el însuși sburând cu multă precauțiune numai în zile frumoase și absolut liniștite.

„Mă gândesc acum la cele din urmă 5—6 bănci nouă, cari se închinează de obicei din motive pur personale și nicidec din lipsa reală a populațiunii. Unde e omul cuminte, energie și naționalist înfocat, care pricepând socotelile, să pună baza unei societăți de acțiuni, numită „Fabrica de aeroplane Vlaicu?“

Corespondințe.

Peregrinajul de toamnă la Mănăstirea Prislop.

Cu deosebită solemnitate s'a ținut și anul acesta obicinuitul peregrinaj la ziua Crucii, cu concursul unei mulțimi de popor.

Marti în prezina sărbătorii a sosit la mănăstire o procesiune frumoasă de Ruteni gr.-cat. așezați în comuna Zgribești din dieceza Logojului, cari de 8 ani n'au proot, deci se poate închipui baecuria lor cea mare, când s'au văzut înaintea unui părinte sufl-

tesc. — P. Leo Manu — care le înțelege limba și inima evlavioasă. Tot în aceea zi a sosit la mănăstire Prea On. D. Dr. Iacob Radu canonic, însoțit de Dl Emil Sôcaci protonotar orășănesc în Hațeg. Iar în amurgul serii, cu cântece mișcătoare a venit procesiunea din Jiu sub conducerea preoților Dr. Nicolae Brânzeu și I. Măxer.

Ziua următoare des de dimineață s'au început mărturisirile prin preoții aflători acolo și sosiți de curând din jur: Iacob Nicolescu, Tuștea, Petru Chețian din Deusus, L. Nandra, Silvaș, Aron Mihaescu, Lunca-Cernii, S. Ionaș, Totești, I. Itul, Hațegol ș. a. Păr. Leo Manu a servit sta Liturghie pe seama Rutenilor. Utrenia și Liturghia pentru poporul nostru, care se afla în număr de câteva mii, s'a servit în liber; Utrenia a servit-o dr. Nicolae Brânzeu, iar Liturgia Preon. D. Iacob Radu asistat de preoții L. Nandra, dr. Brânzeu, Ionaș și Măxer.

După sta Evanghelie Preon. D. Iacob Radu, care zece ani dealungul a fost parohul acestei mănăstiri; îngrijind peregrinajele și propovăduind în persoană la acelea cuvântul lui Dumnezeu și care atât s'a obosit pentru restaurarea ei, acum, parcă de adio, se întoarce încă odată către popor și ține o cuvântare clasică despre crucea Domnului Hristos, în care cu cunoscuta-i vervă oratorică a mișcat pe ascultători până la lacrimi. Continuându-se sta Liturgie, înainte de cuminicare păr. Manu a ținut o predică înfocată, îndemnând la sfârșitul aceleia pe oameni să jertfească pentru biserica mănăstirii. După aceea din 2 potire s'au cuminecat cei spovediți și s'a făcut sfințirea apei, botezându-se poporul întreg. După sf. Liturgie s'au servit 2 masluri la hoinavi, prin 7 preoți. Astfel s'a depărtat poporul mângăiat și satisfăcut sufletește după acest sf. peregrinaj.

Mănăstirea Prislopului se desvoaltă frumos. Păr. Manu a știut să se aranjeze economic foarte bine, vara aceasta s'au ridicat frumoase superedificate economice. Foarte la loc, căci principiul: *primum vivere deinde philosophari* trebuie să fie și al unei mănăstiri! Aflăm în ea deja și un frate laic. Numai preoții, preoții întârzie cu călugăria, pare că s'a stins la noi orice schinteie a chemării, parecă nu la noi se tot auzia tânguiala, că n'avem mănăstire, nu se restaurează Ordul călugăresc!... dar ce împrejurări de ordin lumesc împiedecă pe cei, de cari legam frumoase speranțe, să-și ocupe odată locul de mare cinste pentru împărăția cerurilor, ce-i așteaptă?!

Cu privire la peregrinaje mai observ, că ar fi bine să meargă preoți câți mai mulți, și din părți îndepărtate, cu toate ocaziunile, nu numai când se află Il. Sa Dl Episcop acolo.

Preoții participanți să se însinue înainte și să se împartă agendele între ei în mod

echitabil, iar stolele și onorările ce se dau de credincioși, să fie toate ale mănăstirii.

A vinde cu ocaziunea peregrinajelor obiecte sacre, e un lucru foarte bun și trebuie deprins cât mai mult. Mai ales pentru răspândirea cărților de pietate bune e un prilej bun peregrinajul. Ne-am bucurat foarte mult, aflând nu numai mănăstirea reprodușă pe ilustrate, dar și icoana Maicii Domnului „Doamna noastră dela Prislop” reprodușă artistic în format mic tipărit fiind pe dosul ei versul de pe icoana originală din 1752:

„O Fecioară prealăudată
Tu ești Maică adevărată
Că ții în sântele tale brațe
Fiul din sfânta Troiță.
Pe acesta Maică l-ai născut
Și Fecioară curată ai rămas
Ești de Dumnezeu Născătoare
Și lumii folositoare“.

Icoana aceasta în format mai mare, ca să se poată pune pe perete, ar avea, cred, mai multă trecere la popor.

Reviste.

Războiul italo-turc. Repeziunea cu care s'au precipitat evenimentele, au umplut de groază cercurile diplomatice. Italia în ultimatul, ce l-a dat Turciei, a declarat solemn, că nu va ataca întregitatea teritorială a Turciei, în Balcani. Pe cât știm Italia n'a observat promisiunea aceasta, atacând flota turcească pe Adriatică și debarcând chiar cu oastea pe teritoriul turcesc, la Preveza, în sudul Albaniei. Pasul acesta ar fi fost extrem de primejdios pentru Turcia. Cum relațiile ei interne sunt destul de încurcate, era lucrul cel mai ușor, să rescoti o populație îndârjită. S'ar fi aruncat cu toții asupra ei, din toate părțile. În afară de năcazurile interne, Turcia e încunjurată de pretutindeni de state, cari și-au pus deja de mult ochii pe câte o bucată din imperiul otoman Grecia abia apucă să pună mâna pe Creta; Austria ar lua Novibazarul și portul Salonic. Albania ar trece la Muntenegru sau la Italia, Bulgaria s'ar extinde spre sud în Turcia europeană iar pentru Constantinopol s'ar încăera pe moarte pe viață Rusia cu Englitera.

Pasul acesta al Italiei ar fi avut drept urmare o încăierare generală. De aceea puterile, în frunte cu Germania și Austria — aliatele Italiei — au cerut acesteia, să se acomodeze într-o toate ultimatul, restringându-și acțiunea strategică asupra Tripolisului, la a cărui cucerire puterile sunt, precum se vede, cu totul învoite. Ambasadorul Italiei la Viena, prințul Avarna a declarat ministrului nostru de externe Aehrenthal, că știrea despre debarcarea Italianilor în Preveza e neadevărată.

Războiul decurge, după știrile ce avem, deja de luni. Bombardarea Tripolisului s'a început. Coloniei europene și locuitorilor, cari n'aveau de gând, să ieșă parte la luptă, li-s'a dat un respiriu de 6 ore, ca să părăsească orașul. Garnizoana s'a retras spre sud, unde se simțeste mai în siguranță, având la îndemână trupele de beduini și ajutoarele, ce se așteaptă din Turcia.

Puterile europene se nizuiesc să localizeze grozăviile războiului, evitându-se prea marea vărsare de sânge. Condițiile păcii ar fi: trecerea Tripolisului în posesiunea Italiei, recunoscându-se suveranitatea Sultanului, care va primi 100 milioane lire desdăunare.

Despre decursul războiului știrile sunt contradictorii și puțin controlabile. Pierderile societăților, cari au comerț pe marea Ionică și până sus la Marea Neagră, se urcă deja la milioane.

Nr. 53—1911.

Convocare.

În sensul §§-lor 25—27 din statutele *Reuniunii învățătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Gyulafehérvár—Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș*, se convoacă

Adunarea generală

a Reuniunii la Balázsfalva—Blaj pe 30 și 31 Octomvrie 1911, pe lângă următorul

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.

în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

(72) 10—?

Prețurent ilustrat gratis și franco.

Program:**ȘEDINȚA I.***Ordinea de zi:*

Luni în 30 Octomvrie.

1. La orele 6³/₄ a. m. participare în corpore la serviciul divin în biserica catedrală.
2. La orele 9 a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Raportul secretarului despre activitatea Reuniunii în anul 1910/11.
5. Conferență, de Dr. Ioan Rațiu, profesor.
6. Raportul casarului.
7. Raportul bibliotecarului.
8. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii «Foaia Scolastică».
9. Exmiterea comisiunilor a) Pentru examinarea raportului general; b) Pentru cenzurarea socotelilor anului 1910/11 și a proiectului de buget pe anul 1911/12; c) Pentru examinarea raportului comitetului redacțional;
10. Prezentarea propunerilor intrate la birou.

ȘEDINȚA II.*Ordinea de zi:*

1. Conferință din cercul științelor naturale, de Alexandru Borza, profesor.
2. La orele 5 p. m. concert aranjat de elevii institutului pedagogic.
3. După concert, prelegere cu Schiop-ticonul.

ȘEDINȚA III.*Ordinea de zi:*

Marți, în 31 Octomvrie la orele 8 a. m.

1. Raportul comitetului central în chestiunea orfelinatului.
2. Raportul comisiunilor exmisse.
3. Fixarea tezelor pedagogice §. 29. c.
4. Desbaterea propunerilor.
5. Inchiderea adunării.

Balázsfalva—Blaj, din ședința biroului central a Reuniunii, ținută la 26 Septemvrie 1911.

Ioan F. Negruțiu, Petru Ungurean,
prezident. secretar.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Spectatul Domn Dr. Ioan Bianu avocat în Hususău, cu soția sa Elisabeta au donat bisericii gr-cat. din Hususău un frumos Apostol legat în piele în preț de 22 cor. pentru care faptă nobilă subscrișul în numele întregului meu popor credincios, le aduc generoșilor donatori celea mai calde mulțumite. Hususău la 27 Septemvrie, sârbătoarea înălțării s. Cruci anul 1911. *Elie Magda*, adm. par. gr-cat.

Știri personale. Excelența Sa Mitropolitul Victor, însoțit de nepotul său deputatul Dr. Petru Mihályi, a plecat Mercuri la Maramurăș, ca să-și cerceteze rudeniile. Dorim preaiubitului nostru părinte să se întoarcă cu bine!

Instalare de canonici. Cetim în „Drapelul”: Duminică s'au făcut în biserica catedrală din Lugoj cu cuvenită solemnitate promovările și instalările noilor canonici: G. Popovici și dr. Iacob Radu și s'a complinit astfel staturile cam de mult vacante din capitulul Lugojului. La acest act de mare însemnătate a fost de față și P. S. Sa episcopul Orăzii-mari dr. Demetriu Radu, care a ridicat mult solemnitatea zilei. Instalarea a avut loc în decursul sf. Liturgii imediat după citirea evangheliei. Episcopul dr. V. Hossu într'o vorbire prea frumoasă și pătrunzătoare, după-ee a făcut pe scurt istoria capitolului din Lugoj și a amintit cu multă durere de inimă pierderea prepozitului Petru Pop, a dat expresiune bucuriei, de care este pătruns, văzându-și capitulul iară complet, în care — după-cum a zis — își pune toată nădejdea. A urmat apoi citirea diplomelor de denumire și vorbirea de mulțumită a noului prepozit capitular Il. Sa Ioan Boroș, care într'un mod și ton captiv a asigurat pe episcop de sprijinul capitulariștilor, de dragostea nemărginită și de supunerea lor fiască. La ocuparea locurilor canonice reuniunea de cântări „Lira” sub dirigența d-lui Ioan Ienea, a cântat fiecărui canonic câte un puternic „Mulți ani, mulți ani părinte!” La 1 oară s'a dat în aula episcopoească în onoarea noilor canonici un prânz festiv, la care au luat parte afară de clerul gremial și P. S. Sa episcopul dr. Demetriu Radu, Rev. d. dr. Victor Șmigelschi, canonic în Blaj, d. A. Moesonyi din Bulei, d. dr. Babeș avocat în Budapesta, d. dr. Isidor Pop, avocat diecesan, d. S. Nestor profesor în Blaj, I. Bercian etc. La masă s'a ținut mai multe toast, dintre cari este de remarcat al episcopului Radu, care a stors lacrimi din ochii tuturor. Noilor canonici, precum și celorlalți promoși le urăm și noi viață îndelungată și în via Domnului rod îmbelșugat; le dorim să ridice din ce în ce mai mult vaza Capitulului din Lugoj, în care a figurat cândva un Mihail Nagy, un Stefan Moldovan, un Pop Liviu și alții, cari au fost fala bisericii și națiunii noastre românești. La mulți ani!

Măiestrul Mureșianu la Regina României. Ni-se scrie din Sinaia, că distinsul nostru profesor Iacob Mureșianu, care de prezent petrece la Sinaia la cumnatul său generalul Groza, a fost invitat Vinerea trecută la Majestatea Sa Regina, spre a lua parte la o audițiune muzicală. Cu acest prilej inbitul nostru măiestru, invitat de Regina, a cântat la pian piesa sa admirabilă Doina, fiind viu și călduros felicitat de Majestatea Sa și de toți cei prezenți. Suntem foarte veseli de această vrednică distincțiune, ce se acordă profesorului nostru, care și cu prilejul serbărilor culturale dela Blaj, a desvâlit bogăția talentelor sale.

Serbările dela Iași. Programul serbărilor universității din Iași s'a stabilit definitiv. Face mare bucurie, că la acestea serbări va lua parte și familia regală și princiară, cari vor sosi în localitate la 25 Sept. v. cu un tren special și vor rămânea până în 29 v. Cu acest prilej se va desvâli bustul marelui bărbat Mihail Kogălniceanu.

Examen corector. Luni în 2 crt. s'a ținut la institutul nostru pedagogic examenul corector de calificăție, fiind comisar ministerial Dr. Ioanif Siegenca, prof. univ. S'au supus 10 elevi cari au trecut cu toții.

Concurese. Cu termenul de 15 crt. sunt de a se ocupa: Stațiunea de cantor-învățător din comuna Suciag, protop. Cluj; — de învățător din comuna Lunca, protop. Blaj; — de cantor-învățător din comuna Vaideiu prot. Murăș-Ludoș; — de învățător din comuna Petridul de jos, protop. Turda; — de cantor-învățător din comuna Poiana-Arieșului protop. Arieș; — de cantor-învățător din comuna Spătaș protop. Blaj; — de cantor-învățător din Alba-Iulia-Maieri protop. Alba-Iuliei; — de cantor-învățător din comuna Fizeș, protop. Dârgea; — de învățător din comuna Sâncel, prot. Biia; — de cantor-învățător din comuna Sâncel, protop. Biia; — de cantor-învățător din comuna Milășel, prot. Fărăgău; — de învățător din comuna Dârlos, prot. Mediaș; — de cantor-învățător din comuna Moiša, prot. Pogăceaua și de cantor-învățător din comuna Chendrea, prot. Dârgea.

Eminescu în franțozește. Profesorul Al. G. Șuțu a tradus în franțozește câteva din poeziile poetului Eminescu.

Nou docent universitar. Prof. Dr. Iancu I. Nistor din Bucovina, a fost numit din partea ministrului de culte docent la universitatea din Viena.

Pentru noua biserică, care este a se edifica în Cluj, acest puternic centru al Ardealului, au mai binevoit a dăruți în timpul din urmă acești bineșimțitori creștini: G. Rus Cluj, 1 c. vād. M. Mozes Cluj 5 c. Ana Cioplea Feleac, V. Dancu preot în Șardulung, P. Pușcașiu, învățător în Lăpuș, I. Cutean Cluj câte 2 c. Dr. I. C. Coltor Blaj 10 c. vād. G. Fehér Cluj 4 c. I. Nemeș preot Lăpușul-rom. 10 c. C. Jurcan of. de postă Cluj 5 c. Total 43 cor. Primească toți binevoitorii noștri, cari ajută astfel cu obolul lor la ridicarea cât mai curând a unei monumentale biserici române în Cluj, celea mai adânc simțite mulțumite și Dumnezeu să le răsplătească din prisosința harurilor cerești. În numele curatoratului bisericii gr-cat. rom. din Cluj. *Dr. E. Dăianu*, paroh-protopop, președintele curatoratului.

Noi procese de agitație. Zilele trecute membrii români ai congregațiunii din Făgăraș în partea lor cea mai mare, au fost puși sub acuză de Tribunalul din Brașov, fiindcă, cu prilejul unei ședințe șgomotoase din anul trecut au ieșit din sala comitatului cântând „Deșteaptă-te Române!” — „Tribuna” are și ea ou mai puține, ca 15 procese de agitație, cari se vor pertracta zilele acestestea la curtea cu jurați din Orade. —

Adunare poporală. Pe 22 crt. e proiectată o nouă adunare poporală la *Belint*, convocată de membrii partidului național spre a discuta situația politică, sufragiul universal și proiectele politice, iar pe 29 crt. la *Dicioșdmărtin*.

Convocare. Comitetul cercual al departământului VII al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, invită prin aceasta pe toți doritorii și sprijinitorii literaturii și culturale românești, la adunarea anuală ordinară, ce se va ținea la 15 Octomvrie st. n. 1911. la orele 11. a. m. în școala gr-cat. din Boutarni de jos. Din ședința comitetului ținută la 1 Octomvrie st. n. 1911. *Dr. Gavril Suci*, directorul desp. *Victor Pop*, secretarul desp.

Necrolog. † *Ioan Stanciu* preot deficient, fost paroh gr. catolic în Straja, după un morb îndelungat și greu, împărțit fiind cu Ss. Taine ale muribunzilor, a încetat din viață în 2 Octomvrie n. în etate de 70 ani, după 45 ani de căsătorie și preoție.

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

77

Apoi îl conduse într'un colț unde auzi întreaga istoria tristă. — Mai apoi zise:

— Voiu spune totul regelui, care de altcum urește pe cruciați, căci sunt mai răi decât turcii și tătarii. Îi voiu spune totul și poți fi sigur, că pe inimicii tăi îi va pedepsi, căci marele magistru să teme de regele.

— Inimicii mei toți au perit deja.

— Cu atât mai bine. Știu însă că cu Lichtenstein încă n'ai terminat. Eu încă am zis, că mă voiu duela cu el, dar nu pot, căci marele magistru nu-mi condece așa ceva. — Trebuie deci să așteptăm timpul războiului.

— Mai întâi însă mi-ar plăcea să eliberez pe fratele meu.

— Drept ai. — Poți să fii liniștit, regele sau regina va vorbi un singur cuvânt și el va fi eliberat.

— Chiar și pentru aceea, că vestitul De-Lorsch, abia dorește să dea mâna cu tine, căci știe cine ești.

Și spunând acestea, făcu semn lui De-Lorsch, care voi să facă cunoștință cu Povala.

Cavalerul din Lotharingia veni lângă el și îl salută respectuos.

— A da mâna cu tine o mare cinste: Povala Facevi dădu cu el mâna pristinește și zise surizând:

— Mă bucur, că convenim ca prietini buni, doresc să rămânem aceiași și pe mai departe.

De-Lorsch stătu în liniște câțva timp apoi zise:

— Dacă ai nega, că Anica Dlugolas nu e cea mai frumoasă femeie atunci ași fi silit să...

De-Lorsch stătu locului... dar totuși privi lung la Povala și-apoi zise surizând:

— Pe când eram încă tânăr am promis că voiu apăra frumuseța principesei de Burgundia. Ea e mai în vârstă decât mine cu zece ani și dacă tu ai zice, că nu-i adevărat, atunci n'ar rămânea altceva înapoi ca să ne duelăm.

De-Lorsch pricepu gluma și aproape rise; Povala însă îl ridică în brațe, ca pe un băiat mic.

Se dase semnalul, că principele și soția lui sosese în odaie.

— Principele sosi înainte de a veni regele, spuse Povala lui Zbisko.

Principele sosi însoțit de o mare suită. Zbisko îi privi mirat apoi zise:

— E aici!... Jaghienka!

Fata încă îl cunoscuse și zimbi prietenește, apoi își plecă ochii.

Era frumoasă ca fata cea de împărat din poveștile vechi. — Ea să roși la privirea lui Zbisko.

II.

Zbisko făcu un compliment respectuos principesei, care nu-l recunoscuse pentru un moment; dar spunându-și numele zise îndată:

— Tu ești?... Dar fratele tău?... și soția?...

— Fratele meu e prinsoner, iar soția mi-a murit.

— Atunci să nu vorbim de ea, căci îndată mă coplescește plânsul. Dumnezeu să o odihnească în pace! De sigur a ajuns în raiu. Dar nici fratele tău nu-i aici?

— Nu. A căzut prinsoner în mâinile cruciaților și sunt în drum să-l caut.

— Cum s'a putut așa ceva, când el e om așa de prevenitor?... Nu face nimic! Dacă l-ai eliberat să-l aduci și pe el, îl văd tare bucuros.

— Tocmai pentru aceea am venit, mărită principeasă să-ți cer aprijinul...

— Vino dar mâne dimineață la mine și încă înainte de ce s'ar începe vânătoarea

Se dase îndată semnalul și intră și principele Janush împreună cu principesa Anna Danuta, carea îndată ce observă pe Zbisko s'a apropiat numai decât de el. Tânărul cavalier ingenunchie și îi sărută mâinile iar principesa începu înaintea tuturor, să plângă și zise:

— Plâng după sărmana Danusia... dar plâng și pentru tine. Spune-mi totul.

Cavalerii cruciați povestiră de întâmplarea lui Jurand, când înțeleseră, că cine-i Zbisko. Conteul Schönfeld zise:

— Marele magistru a învinuit pe Siegfried Löwe și pe Drufeld, dar așa ceva nu se poate.

Povala Facevi, care ascultă vorbele aste zise:

— Cei cari împiedecă pe litvani, ca să se încrețeze de sigur sunt în legătură și cu necuratul.

— Noi purtăm sfânta cruce pe hainele noastre — răspunse Schönfeld.

— Mai bine de ați purta-o pe inimă — replică Povala.

Intr'aceea sosi și regele polon cu o suită pompoasă. Cu el era arhiepiscopul din Guesen, episcopii din Cracovia și Plotzk și nobilimea înaltă polonă, între ei erau Zindarm și tânărul principe Janunt, care odinioară prinsese pe Zbisko. — Regele nu s'a schimbat de atunci. Cei doi principii din Mazovia luară în mijloc pe Jaghiello, care se apropia încet spre mijlocul odăii.

Îndatăce să făcu liniște, Schönfeld, conducătorul deputațiunii începu să-și țină vorbirea lui lungă, dar regele știa bine ce are să vorbească de aceea îl întrerupse:

— Mai bine va fi, de vei tăcea. Am venit aici să ne petrecem și nu să ținem sfaturi.

Și pentru că cruciatul să nu se simtă ofenzat adause cu suris:

— Vom vorbi despre toate în Ratsenyek. — Acolo va fi și marele magistru.

Și întorcându-se către principele Zenovitor îi zise:

— Așadar mâne vom merge la vânat așa-i?

Se vedea, că regele nu voiește să vorbească decât despre vânatul de mâne.

Zbisko se nizu mai de multeori să ajungă la regele, dar nu putu străbate prin mulțimea de nobili și cavaleri.

Deodată auzi numai la spatele său un glas trist:

— Zbisko!

Era Jaghienka, care în învâlmășeala cea mare părăsi pe câteva momente pe principesa Alexandra Zemovitor.

— Zbisko! — repetă fata — Dum-

nezeu și Preacurata Vergură să te mângâie în durerea ta mare.

— Fie voia D-lui! zise Zbisko suspinând.

Privi la Jaghienka, dar văzându-o așa de pompos îmbrăcată nu cuteza să-i mai zică pe nume.

Nu peste mult se apropiă și principesa Anica Danuta.

— Cina noastră va fi de tot tristă... Tu să fii cavalerul meu în astă sară.

Zbisko își plecă capul și când se așezară la masă să puse și el lângă scaunul principesei. Din când în când privi pe furis și la Jaghienka, care ședea lângă principesa din Plotzk. Se minunau de frumuseța ei nu numai el, ci și ceilalți cavaleri, îndeosebi De-Lorsch. Anica Danuta își și făcu observarea:

— Uite numai la cavalerul De-Lorsch, e ca și când ar fi îndrăgostit până după urechi!

Și privind la Jaghienka adause:

— E drept, că toate stelele își pierd strălucirea lor înaintea razelor de soare.

Zbisko în seara aceasta n'a putut vorbi mai multe cu Jaghienka, căci principesa cu damele ei de curte, îndată după cină se duseră la odichnă, iar regele după datina lui povesti încă multă vreme cu oaspeții lui. Jaghienka depărtându-să mai privi odată cu suris la Zbisko.

Imprejurarea că De-Lorsch privi lung la Jaghienka în toată seara aceea, îl supăra mult pe Zbisko. Îi și făcu reproșuri:

— Din Spichor, ai voit să mergi în curtea principelui Vitold, ca să vezi frumoasele femei litvane și tot pentru aceea ai venit și la Plotzk, unde pentru voia Annei Dlugolas ai voit să provoci la duel pe Povala. Acum iubești pe fata aceasta. Așa-i cavalerismul tău?

— Drept ai! — zise rușinat De-Lorsch. Dar mă mângâi, căci d-șoara Dlugolas a tratat tare mașter cu mine. M'a făcut să cred că're un bălaur ce voește să o fure și eu i-am promis că-l omor. Atunci mă conduse în pădure și îmi arată o fiară selbatică, iar eu alergai la ea și cu o singură lovitură am omorit monstrul.

Ea însă m'a luat în ris. Spuse gluma și la curtea domnitoare, așa că acolo am fost silit să duelez cu doi cavaleri, dela cari am primit niște răni grozave.

— Fata, poate numai a glumit! zise Zbisko.

— Poate eu o și iert. Semn că n'am duelat pentru ea cu Povala.

— Cu el însă nu duela, căci poți să pătești rău.

— Mai bine să mor decât să trăiesc în așa năcas și durere, zise De-Lorsch.

În ziua următoare merseră împreună la vânătoare, unde Zbisko se întâlni cu principele Jamut.

— Am vorbit despre tine cu regele — zise Jamut lui Zbisko — și mi-a ajutat și Povala. Regele s'a mâniat și mi-a promis, că în interesul tău, chiar el va scrie marelui magistru.

Zbisko îi mulțumi pentru vestea aceasta bună, dar să bucură și mai mult când veni la vânătoare și Jaghienka și venind la el îl agrăi:

— Am rugat și pe principese și mi-au promis că în afacerea lui Zbisko și ele vor scrie marelui magistru.

(va urma).

Ingropăciunea.

De protopopol Ioan Genț.

Cui este a se da, și cui este a se denega înmormântarea bisericească?

(Continuare).

Când preotul va escurge în filie pentru împlinirea funcțiilor sacre ce sunt spre folosul spiritual al singuraticilor, cum sunt înmormântarea scl., atunci vor fi îndatorați poporeni și respectivi a se îngriji de preiunctură (trăsură), ce dacă nu s'ar face, preotul își va conduce singur preiunctura, și va primi dela respectivii rebonificarea speselor sale,¹⁾ iară în cazul mizeriei respectivilor va avea să renunțe acelei rebonificări, de sine înțelegându-să, că preoții vor fi datori cu pedeapsă a escurge și în asemenea casuri fără întârziere. (Sin. Dec. de Orade din 1882. Decr. VIII. §. 4. p. 2.)

Timpul îngropării.

Înainte de declarațiunea dată în scris a inspectorului de morți dispus de către autorități pe nimeni nu — e permis a' înmormânta. Ingroparea e oprită înainte de ce ar espira 48 de oare dele întâmplata moarte. (Art. de lege XIV. din 1876 §. 110.)

Fiecare mort are să fie îngropat în timpul defipt prin lege, sau prin regulamente, și încă de regulă pe teritoriul acelei comune, unde s'a întâmplat cazul de moarte. (Art. de lege XIV. din 1876 §. 113.)

Terminul de îngropare e de obicei la 48 de oare, iară într'u cât pentru proprietatea cadavrului mai cu seamă în timpul căldurilor de vară din punct de vedere igienic s'ar afla necesară îngroparea mai timpurie, inspectorii de morți provăzuți cu diplomă de doctor în medicină ori de chirurgie se faculțează, ca în asemenea caz îngroparea cadavrului să o poată încuviința și după 36 de oare calculate dela timpul morții suburmate, ceea-ce însă este de a se insinua fără amânare autorității locale. Cu privire la îngropările recerute eventual mai de timpuriu din ocaziunea epidemiilor dispune iurisdicțiunea. Pe acel cadavru, cu privire la care subversează bănuiala morții aparente, și s'au pus la cale și încercările de deșteptare, înainte de 48 oare sub nici o împrejurare nu-e permis a' îngropa, ba încă și după 48 de oare numai atunci, dacă în cadavru curentul de putrezire fără îndoială s'a început. Ingroparea trebuie să se întâmple de regulă în timpul ce urmează după terminii defipti și care în acel loc e obicinuit ca timp de înmormântare, care timp însă nu se poate estinde peste 60 de oare calculate dela suburmarea morții, iară la cei-ce au stat sub bănuiala morții părute peste 12 oare calculate dela începutul procesului de putrezire. Amânarea îngropării peste acest termen numai atunci are loc, dacă cadavru se îmbalsamează, se duce în camera mortuară, ori e proiectat să se transporte în alt loc. (Ordin. Ministr. de interne din anul 1876, nr. 31025, §§-ii 5—8.)

Dacă îngroparea cadavrului nu o în-

deplinesc în timpul recerut consângenii, corporațiunile, sau singuraticii obligați la aceea, atunci pe aceea e obligată a o îndeplini antistia comunală în speșele respectivilor. În cas de sărăcie totală, și dacă nu sunt consângenii, corporațiunii sau singuraticii obligați la săvârșirea îngropării, speșele de înmormântare încă cad în sarcina comunei care administrează în prima linie cauza săracilor. (Art. de lege XIV. din 1876, §. 114.)

Înainte de inferirea cazului de moarte în matricula morților îngroparea poate să se facă numai cu permisiunea excepțională a antistiei comunale. (Art. de lege XXXIII. din 1894. §. 73.)

Ce are de făcut dară parohul, când obvine cazul din alineatul precedent? Matriculantul civil (notarul) nu e acasă; cazul de moarte încă nu e indus în matricula de stat, și timpul de îngropare stabilit de inspectorul de morți e aci; familia mortului s'a pregătit pentru îngroparea aceluia, poate și poporul e adunat deja. — În acest caz parohul are să ceară permisiune în scris dela judele comunal, ca să poată săvârși îngroparea. E adevărat, că dacă ar îngropa parohul pe un atare mort fără a fi cerut permisiune dela antistia comunală, pentru această faptă nu poate fi tras la răspundere pe cale penală; de sigur va fi însă insinuat la Ordinariat, ca acesta să pornească în contra lui cercetare disciplinară pentru respectarea dispozițiilor legale, precum se vede din ordin. ministerială următoare:

Cu privire la acea dispozițiune cuprinsă în §-ul 73. al Art. de lege XXXII. din 1894 în înțelesul căreia îngroparea înainte de înmatricularea cazului de moarte se poate întâmpla numai cu permisiunea excepțională a antistiei comunale, nefiind statorite determinațiuni penale, pentru îngroparea efectuită fără permisiune excepțională înainte de inferirea în matriculă, nimeni nu poate fi tras la răspundere pe cale penală. Subversează însă posibilitatea, ba necesitatea aceleia, ca acel preot, care în contra dispozițiunii clare de opreliște a §-lui de lege citat înainte de împlinirea inferirii matriculare la o îngropăciune săvârșită fără permisiunea excepțională a antistiei comunale îndeplinește funcțiune bisericească, să fie tras la răspundere de către superioritatea sa bisericească competentă pentru procedura sa contrară legii. (Ordin. Min. de interne din a. 1899 nr. 31867.)

Ingropăciuni gratuite.

Preoții sunt rugați, ca atunci, când paupertatea unui honved (apărător de patrie) adormit în serviciu activ se adeverește de către comanda de regiment concernentă în chipul recerut, și respectivii preoți și cantori locuiesc în locul unde se întâmplă îngropăciunea, ceremonia bisericească de înmormântare aceștia să o săvârșească gratuit. (Ordin. Min. de bonvezime din 1881. nr. 23736.)

Gendarmii fără de avere, cari stau în serviciu activ, sunt de a se îngropa gratuit. (Ordin. Ministr. de culte și instr. publ. din 1893, nr. 60997.)

Săracii sunt de a se îngropa gratuit. (Ordin. regească din 1801. nr. 197.)

Obligamentul pus asupra comunelor cu privire la îngroparea săracilor nu se estinde

până acolo încât să fie obligate a plăti competențele stolare ale preoților concernenți ridicate pe titlul îngropăciunii. (Ordin. Min. de interne din a. 1903, nr. 63,352.)

Există în Ungaria vre-o lege sau ordinațiune după care ar fi prescrisă îngroparea cu rit bisericesc? Nu există, precum se vede din următorul decis al curiei regești: „Ingroparea mortului după ceremonia ori-cărei religii nici cu un fel de lege ori regulă nu este oprită sub sarcina pedepsei“. (Decis. curiei reg. din 1882, nr. 13477). Așa dară cel-ce a trecut pe patul de moarte, măcar — că trecerea lui după legile civile e ilegală și fără valoare, poate fi îngropat de preotul acelei religii, la care a trecut el pe patul de moarte. (Vez; Dr. Geisz. Egyházi Közigazgatás, Temesvár 1910 pag. 159) Același lucru îl întărește și următoarea ordin. ministerială: „Nazarenii nu pot fi obligați să îngroape pe morții lor prin preotul confesiunii lor anterioare, și confesiunea nu are drept a pretinde, ca mortul aparținător confesiunii sale să fie îngropat după ritul ei.“ (Ordin. min. de culte și instr. publ. din 1881, nr. 15226.)

Scutire de vamă.

Conducturile de îngropăciune sunt scutite de vamă. (Art. de lege I. din 1890, §. 99.)

Dacă se arată semne, că oare cine nu a murit cu moarte naturală, ori s'a găsit cadavrul unui individ necunoscut, autoritățile polițiale sunt datoare a face despre aceasta un raport urgent procuraturii regești sau judecătoreii regești celei mai apropiate. În acest cas cadavrul se poate îngropa numai cu permisiunea procuraturii regești sau a judecătoreii. (Procedura criminală=büntető perrendtartás §. 88.)

Permisiunea de îngropare, încă și în acel cas, când sinuciderea a fost statorită mai pe sus de toată îndoiala, autoritățile administrative totdeauna au să o expereze dela procuratura regească sau dela judecătoreie. (Ordin. Ministr. de interne din 1909, nr. 43157.)

În cas ca acela, când inspecțiunea judecătorească a devenit necesară, permisiunea de îngropare dată de judele de instrucție nu e identică cu permisiunea de îngropare amintită în §-ul 73. al art. de lege XXXIII. din 1894,¹⁾ și pe aceea nu o suplănește. (Ordin. Ministr. de interne din 1901, nr. 319.)

Dacă îngroparea în timpul recerut o împedecă organul chemat spre aceasta, acela are să fie rigoros tras la răspundere. (Art. de lege XIV. din 1876. §. 115.)

Acel preot, care calcă regulile ce sustau cu privire la îngroparea mortului, are să fie pedepsit cu pedeapsă în bani până la 100 coroane. (Art. de lege XL. din 1879 §. 123.)

(va urma)

¹⁾ De sine se înțelege, că preotul trebuie să se conformeze usului ce l'a găsit deja introdus.

¹⁾ Ce însemnează aceasta altceva, decât aceea, că dacă se înrântătesc relațiunile între paroh și credincioși în așa măsură, încât de exemplu credincioșii greco-catolici la îngroparea unui mort al lor chiamă pe un preot greco-oriental neunit, ori îl îngroapă fără rit bisericesc, preotul greco-catolic trebuie să tacă, și nu are să ridice pretenziuni stolari nici față de preotul înmormântător, nici față de familia mortului.

¹⁾ Vezi acest §. al legii citat mai sus.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.
Se pot primi dela **Librăria
Seminarului teol. gr. cat. din
Blaj** cu prețul 9'50 cor.

*

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a
inceput să apară la Tipografia noastră o serie
de povestiri bune, alese pentru tinerime.
Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale mi-
sionarilor din depărtatul răsărit, publicate în
„Unirea” sub titlul de „Vestitorii credinței”.
Câte o astfel de broșură de 70 pag. format
mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

*

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi
pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte
pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și
în o foarte frumoasă limbă populară. E edi-
tată de societatea de lectură a Clericilor din
Seminarul Blajului. Se află de vânzare la
oricare Librărie românească. *Prețul 30 ban.*

*

1. Teologia dogmatică funda-
mentală de Dr. V. Suci prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5'30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5'30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime,
Dumnezeu Creatorul, Intruparea
Domnului și Grația.* fco. 7'30 cor
vol. II. *Sacramentele și Eshato-*
logia. fco. 7'30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1'50

Preaveneratul Couzistor Arhiepiscopesc
a permis să se poată procura aceste cărți
din casele bisericesti pentru bibliotecă. —
Să află de vânzare la Librăria sem. teol.
Blaj—Balázsfalva.

*

Ministerul r. Ung. de culte și instruc-
țiune publică prin ordinul său din 15 Ianua-
rie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular
pentru școlile primare cu 1, 2 și 3
învățători.*

2. *Planul de învățământ și
îndreptarul metodic.* pentru școlile
primare din Provincia Metropolitană gr.-cat.
de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Fa-
găraș. Aprobata din Conferința Episcopescă,
ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului
teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător —80
" " " doi " 1'20
" " " trei " 1.60
plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comande se pot face la **Tipografia Se-
minarială.**

*

Carte de citire maghiară pentru cla-
sele: V. și VI. a școlii primare cu limba
de propunere română, de *Ioan F. Negrușiu*
și *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru
școlile primare prin ordinul ministerial Nr.
5,9421—1910.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruiția.**

Un admirabil tablou după originalul
marei pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest
tablou cu o putere de sugestie extraordinară.
Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat.
din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1'50 fil.

Cadoul de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din
viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Semi-
narului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freat
2'20 cor.

Singurul institut de asigurare ardelen

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termin fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asig-
urări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.
p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
finea anului 1910	K. 5,003,540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	4,834,801-12
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1910	foc „ 119,839-92 —
Fonduri de întemeiere și de rezervă	vieată „ 11,020,266 —
	2,428,317 —

Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

(58) 58 ?

A aparut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeestilor
sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale
sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și
Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 33 cor.
și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în
tomul II. care în lucrare.

Prețul tomului II, se va fixa ulterior și va fi în raport
cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux
face 44 coroane.